

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Dity Řepkové, soudce zpravodaje Tomáše Langáška a soudce Jana Wintra o ústavní stížnosti stěžovatelky **AUTODROM MOST a.s.**, sídlem Tvrzova 5, Most, zastoupené advokátem JUDr. Vilémem Podešvou, LL.M., sídlem Na Pankráci 1683/127, Praha 4, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. října 2025 č. j. 22 Cdo 1494/2025-937 a proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 20. března 2025 č. j. 14 Co 132/2023-863, za účasti **Nejvyššího soudu a Krajského soudu v Ústí nad Labem**, jako účastníků řízení, a **N. H. a J. H.**, zastoupených Mgr. Václavem Láskou, advokátem, sídlem Štefánikova 1/65, Praha 5, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

Ústavní stížnost se zamítá.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Ústavní soud se v tomto nálezu zabýval konfliktem vzniklým z důvodu hluku pronikajícího na pozemek vedlejších účastníků z autodromu v Mostě, který provozuje stěžovatelka jako součást svého podnikání. Ústavní soud identifikoval zasažená základní práva stěžovatelky, jímž je právo podnikat a právo na ochranu majetku, a dospěl k závěru, že soudy tato ústavně zaručená základní práva stěžovatelky neporušily. K porušení těchto práv nedošlo ani tím, že Krajský soud v Ústí nad Labem stanovil na pozemku vedlejších účastníků jako míru hlukových imisí přiměřenou místním poměrům (tedy míru, kterou nesmí stěžovatelka překročit) hodnoty přísnější, než které byly pro podnikání stěžovatelky stanoveny na základě veřejnoprávních předpisů.

II. Skutkové okolnosti a obsah napadeného rozhodnutí

2. Z ústavní stížnosti a vyžádaného soudního spisu plyne, že se vedlejší účastníci žalobou domáhali, aby stěžovatelce byla uložena povinnost zdržet se obtěžování vedlejších účastníků hlukem pocházejícím z provozu motocyklů a automobilů na vymezených pozemcích stěžovatelky v Mostě.

3. Okresní soud v Mostě prvním rozsudkem žalobu zamítl s tím, že žalobci (vedlejší účastníci) mají právo na náhradu újmy v penězích, nikoliv právo domáhat se po žalované (stěžovatelce) zdržení se obtěžování imisemi hluku z jejího provozu. Krajský soud v Ústí nad Labem tento rozsudek zrušil a vrátil věc okresnímu soudu k dalšímu řízení. Okresní soud žalobu znovu zamítl. Krajský soud druhý rozsudek okresního soudu změnil tak, že žalobě vyhověl (napadený rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 20. 3. 2025 č. j. 14 Co 132/2023-863). Po podrobném doplnění dokazování učinil krajský soud závěr, že imise

hluku z provozu žalované jsou vyšší než v konkrétní druhově srovnatelné lokalitě. Kromě toho provoz areálu probíhá po většinu dnů během sezóny (přibližně od dubna do října). Většinou jde ze strany stěžovatelky o rušení v míře vyšší než přiměřené poměrům, v jehož důsledku jsou žalobci podstatně omezeni v užívání svého pozemku k účelům, k nimž se obvykle používá (zejména odpočinku a rekreaci). Navíc imise z provozu žalované nepřiměřeně narušují jejich psychickou pohodu. Imise hluku neposuzoval krajský soud jako imise privilegované podle § 1013 odst. 2 občanského zákoníku, protože žalobci ani jejich právní předchůdci neměli možnost se k úřednímu schválení provozu autodromu vyjádřit a jakkoliv jej ovlivnit. Podle jeho rozsudku je tedy stěžovatelka povinna zdržet se obtěžování žalobců hlukem pocházejícím z provozu motocyklů a automobilů na vymezených pozemcích, pronikajícím na pozemek vedlejších účastníků, nad míru přiměřenou poměrům. Tuto míru přiměřenou poměrům pak krajský soud specifikoval v odůvodnění rozsudku.

4. Stěžovatelka podala dovolání, které Nejvyšší soud jako nepřijatelné odmítl (napadené usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2025 č. j. 22 Cdo 1494/2025-937). Dle Nejvyššího soudu stěžovatelka sice předložila otázku, kterou považuje za dosud neřešenou, avšak tato otázka již v judikatuře dovolacího soudu řešena je (resp. závěry judikatury na ni dávají odpověď). I v ostatních ohledech rozhodl odvolací soud v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu.

5. Rozsudek krajského soudu a usnesení Nejvyššího soudu napadla stěžovatelka ústavní stížností, v níž se domáhá jejich zrušení.

III. Argumentace stěžovatelky

6. Stěžovatelka v ústavní stížnosti tvrdí, že napadenými soudními rozhodnutími byla porušena její ústavně zaručená základní práva podle čl. 11 odst. 1, čl. 26 odst. 1 a čl. 36 odst. 1, čl. 37 odst. 3 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), jakož i čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě. Namítá, že příslušné orgány autodrom úředně povolily a následně kolaudovaly již v 70. a 80. letech minulého století. Podle stěžovatelky jsou přitom limity stanovené soudem likvidační pro její podnikání a nelze je dodržet. Kromě toho soudy nezohlednily, že s konáním závodů je spojena nutnost investic do závodního okruhu i zázemí. Finanční prostředky pro tyto investice musí stěžovatelka získávat vlastní podnikatelskou činností. Přitom rozsudek krajského soudu znemožňuje provoz autodromu jako celku, protože vylučuje dosahování zisku. S tím souvisí to, že krajský soud neprovedl test proporcionality – soud tedy limity stanovil bez zvážení dopadů na podnikání stěžovatelky, a tím porušil svou povinnost chránit podstatu a smysl jejího práva podnikat. Ani Nejvyšší soud tato pochybení krajského soudu nenapravit.

7. Dodržení limitů stanovených soudem navíc podle stěžovatelky nelze přesně měřit a jejich nedodržení může nastat na základě náhody (např. směru vanutí větru). Kromě toho je mezi autodromem a domem vedlejších účastníků silnice a hluk z ní nelze izolovat od hluku z autodromu. Nadto krajský soud vůbec nevedl dokazování k polygonu, který se nachází v areálu autodromu, a přesto do výroku zahrnul pozemky, na kterých se polygon nachází. Polygon je přitom provozován podle stavebního povolení a kolaudačního rozhodnutí.

8. Krajský soud podle stěžovatelky rozhodl překvapivě, protože ji před rozhodnutím nepoučil o svém právním názoru, který se lišil od názoru okresního soudu, a stěžovatelka tak na tento názor nemohla reagovat. Kromě toho krajský soud porušil princip rovnosti stran,

protože provedl důkazy sám a upřednostnil důkazy navržené vedlejšími účastníky – pro srovnání s jinou lokalitou upřednostnil závodní okruh, který ke srovnání navrhovali vedlejší účastníci (Sachsenring v německém Sasku), a nezohlednil závodní okruh, který navrhovala stěžovatelka (Masarykův okruh v Brně).

9. Z uvedených důvodů stěžovatelka navrhuje, aby Ústavní soud napadená rozhodnutí zrušil.

IV. Vyjádření účastníků řízení a replika stěžovatelky

10. Ústavní soud si vyžádal soudní spis a vyzval účastníky a vedlejší účastníky řízení, aby se k ústavní stížnosti vyjádřili.

11. **Krajský soud** odkázal na právní a skutkové závěry svého rozsudku a napadeného usnesení Nejvyššího soudu. Ústavní stížnost považuje za nedůvodnou.

12. **Nejvyšší soud** ve svém vyjádření k namítanému porušení práva vlastnit majetek a podnikat uvedl, že daná práva nebyla zásadně dotčena a že vlastník autodromu může v jeho provozování pokračovat, přijme-li opatření snižující obtěžování sousedů hlukem. K testu proporcionality se krajský soud stručně vyjádřil v bodě 55 rozsudku. Navíc použitím testu proporcionality nelze obcházet splnění podmínek pro aplikaci § 1013 odst. 2 občanského zákoníku, které v dané věci splněny nebyly, a tím dojít k výsledku, jako by splněny byly. Ani „veřejný zájem na provozování autodromu“, pokud existuje, nemůže převážet nad veřejným zájmem na ochraně veřejného zdraví a životního prostředí před hlukem.

13. Dokazování k poměrům na Masarykově okruhu v Brně odvolací soud provedl a vysvětlil, proč a do jaké míry z provedeného dokazování vyšel. Rozhodnutí krajského soudu nebylo podle Nejvyššího soudu ani překvapivé. Stěžovatelka měla možnost uplatnit všechny argumenty k tomu, zda je v projednávané věci třeba aplikovat § 1013 odst. 1 občanského zákoníku nebo zda je namíste aplikovat § 1013 odst. 2 občanského zákoníku. Stěžovatelka měla také možnost vyjádřit se k tomu, že imise hluku nepřekračují míru stanovenou v § 1013 odst. 1 občanského zákoníku. Stěžovatelka těchto možností využila a k oběma klíčovým otázkám se v řízení vyjádřila. S tím, že soud rozhodne v její neprospěch, musela stěžovatelka počítat od začátku řízení.

14. **Vedlejší účastníci** ve svém vyjádření uvedli, že považují ústavní stížnost za zjevně neopodstatněnou, a navrhli Ústavnímu soudu její odmítnutí. Stěžovatelka podle nich fakticky požaduje, aby Ústavní soud přezkoumal správnost hodnocení důkazů, skutkových závěrů a aplikace podústavního práva ze strany obecných soudů – to je však neslučitelné s rolí Ústavního soudu. Stěžovatelka navíc pomíjí, že žádné základní právo není absolutní. Právo vlastnit majetek ani právo podnikat nezahrnují oprávnění zasahovat do práv jiných vlastníků. Krajský soud svým rozhodnutím nezakázal stěžovatelce podnikatelskou činnost jako takovou – nestanovil absolutní zákaz provozu autodromu, nezakázal pořádání sportovních akcí či užívání areálu. Pouze konstatoval, že tyto činnosti nesmí překročit hranici obtěžování nad míru přiměřenou poměrům. Jde tedy o nejmírnější myslitelný zásah do práv stěžovatelky, přiměřeně chránící práva vedlejších účastníků. Přitom krajský soud vycházel i ze skutkového zjištění, že existují technická a organizační opatření schopná intenzitu zásahů zmírnit. Rozhodně se tedy nejedná o zásah likvidační povahy, ale jde pouze o aplikaci obecných soukromoprávních limitů výkonu vlastnického práva.

15. Co se týče otázky privilegovaných imisí, podle vedlejších účastníků krajský soud rozhodl v souladu s rozhodovací praxí Nejvyššího soudu. Stěžovatelka navíc sama tvrdila, že právní předchůdci vedlejších účastníků nebyli schopni za tehdejších poměrů schvalovací proces ovlivnit. Tím fakticky sama potvrzuje absenci reálné procesní ochrany.

16. Rozhodnutí soudů nebylo pro stěžovatelku ani překvapivé. Odvolací soud není povinen poskytovat poučení, jestliže dosavadní tvrzení a provedené důkazy postačují ke zjištění skutkového stavu. Právní kvalifikace věci navíc nebyla nová. Po celou dobu řízení byla předmětem otázka imisí podle § 1013 občanského zákoníku. Kromě toho má soud právo provést i jiné důkazy než navržené účastníky, považuje-li to za potřebné. Neznamená to automaticky porušení zásady rovnosti stran. Stěžovatelce byla v řízení dána plná možnost vyjádřit se ke všem důkazům i právním otázkám. Žádná procesní práva jí odeprána nebyla.

17. Všechna výše uvedená vyjádření zaslal Ústavní soud stěžovatelce na vědomí.

18. Stěžovatelka ve své replice uvedla, že s tvrzeními ve vyjádřeních nesouhlasí. Je přesvědčena, že byla porušena její ústavně zaručená práva. Nejvyšší soud i vedlejší účastníci ve svých vyjádřeních bagatelizují dopady uložených omezení na stěžovatelčino právo podnikat. Samotnou podstatou práva podnikat je generovat zisk. Předpoklad svobody podnikání nemůže být naplněn v situaci, kdy je provoz stěžovatelky tak intenzivně omezen, že je její činnost z hlediska dosažení zisku již od počátku nemožná a nesmyslná. Splnění limitů je přitom nepředvídatelné, a limity jsou tedy reálně nesplnitelné – krajský soud se podle ní nezabýval tím, jaká konkrétní opatření mají být přijata, ani tím, zda jsou technicky a ekonomicky realizovatelná. Limity soud navíc převzal z okruhu Sachsenring, aniž provedl odpovídající srovnání jeho provozních podmínek s podmínkami stěžovatelky a aniž zohlednil jejich podstatné odlišnosti. Krajský soud navíc ve vztahu k polygonu překročil rámeček toho, co před ním bylo projednáváno.

19. Stěžovatelka dále zopakovala svou argumentaci o neprovedení testu proporcionality a nedostatečném zohlednění dopadů soudních rozhodnutí do jejího práva podnikat. Stěžovatelka podle svých tvrzení nemohla účinně reagovat na úvahy soudu ohledně aplikace § 1013 odst. 2 občanského zákoníku; obecné soudy z judikatury Nejvyššího soudu pomíjejí tu část, která zdůrazňuje nutnost provedení testu proporcionality při posouzení, zda budou imise posouzeny jako privilegované či nepriviligované.

20. Pochybení pak stěžovatelka spatřuje rovněž v tom, že obecné soudy svým rozhodnutím nezohlednily veřejný zájem na provozu činnosti stěžovatelky, který nespočívá jen v pořádání významných sportovních akcí, ale zejména v rozvoji místní ekonomiky, vytváření pracovních míst a podpoře sportu.

V. Věcné posouzení ústavní stížnosti

21. Námitky stěžovatelky lze rozdělit do dvou obsahových skupin. První skupina námitek je hmotněprávní povahy a týká se tvrzeného porušení práva vlastnit majetek a podnikat, tím že soud rozhodl nepřiměřeně, nezohlednil dopady do stěžovatelčina práva podnikat a neprovedl test proporcionality. Druhá skupina námitek je procesněprávní povahy a spočívá v tvrzeném porušení práva domáhat se soudní ochrany u nestranného soudu tím, že krajský soud vydal překvapivý rozsudek a porušil princip rovnosti stran.

22. Ve vztahu k hmotněprávním námitkám Ústavní soud předesílá, že již rozhodoval v řadě případů, které se týkaly pronikání imisí hluku na pozemky. Nejvíce se těmto otázkám věnoval při přezkumu obecně závazných vyhlášek obcí, které cílily na ochranu občanů před nadměrným hlukem. V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 28/09 ze dne 2. 11. 2010, jímž přezkoumával obecně závaznou vyhlášku města Břeclav o omezení provozní doby restaurací a barů v nočních hodinách, Ústavní soud souhlasně citoval judikaturu Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) se závěrem, že domov musí být chápán jako místo s právem jeho pokojného užívání. Zásahy do tohoto pokojného užívání mohou spočívat i v hluku, výparech nebo zplodinách, zápachu nebo i v jiných formách imisí (rozsudek ESLP ze dne 9. 12. 1994 ve věci *López Ostra proti Španělsku*, č. stížnosti 16798/90, a rozsudek ESLP ze dne 16. 11. 2004 ve věci *Moreno Gómez proti Španělsku*, č. stížnosti 4143/02). Ochranu takto vnímaného pokojného užívání obydlí pak Ústavní soud aproboval jako legitimní cíl pro omezující opatření (viz body 38 až 41 nálezu sp. zn. Pl. ÚS 28/09).

23. Ústavní soud v nálezu sp. zn. I. ÚS 818/24 ze dne 23. 1. 2025 také konstatoval, že nadměrný hluk má negativní vliv na lidské zdraví. Podle bodu 40 citovaného nálezu je domov místem s právem jeho pokojného užívání a zásahy do tohoto pokojného užívání mohou spočívat i v nadměrném hluku. Stát v tomto ohledu váží pozitivní závazky, které zahrnují povinnost zajistit také účinné prostředky nápravy zahrnující i právo na náhradu újmy v důsledku zásahu či porušení práva podle čl. 8 Úmluvy. Ačkoliv je na státu, jaký systém ochrany jednotlivců před nadměrným hlukem zvolí, je potřeba, aby našel spravedlivou rovnováhu mezi protichůdnými zájmy a aby státem zvolená opatření byla opravdu účinná.

24. Pozitivní povinnosti státu přitom nezavazují jen orgány moci výkonné a zákonodárné, ale také soudy. Ty mají povinnost vykládat právní předpisy pomocí uznávaných výkladových metod tak, aby zajistily efektivní ochranu základním právům. Z více výkladových variant tak musejí vždy zvolit tu, která požadavkům ochrany základního práva vyhovuje nejvíce (nález sp. zn. II. ÚS 1413/21 ze dne 25. 10. 2021, bod 17).

25. Dosahuje-li hluk takové intenzity, že dlouhodobě brání jednotlivcům užívat pohodlí domova, je dotčeno základní právo na respektování soukromého a rodinného života podle čl. 8 Úmluvy bez toho, aby bylo třeba dokazovat jiné negativní následky způsobené hlukem (není třeba tvrdit ohrožení zdraví či života; cit. nález sp. zn. I. ÚS 818/24, bod 45).

26. V nálezu sp. zn. I. ÚS 451/11 ze dne 11. 1. 2012 zrušil Ústavní soud rozsudky obecných soudů proto, že soudy uložily povinnost zdržet se nepřiměřených imisí obci, která je ze zákona pouze provozovatelem pozemní komunikace (přitom si nemůže zvolit, že by nebyla). Vzhledem k tomu, že obec nevyvíjí a ze zákona nemůže vyvíjet žádnou činnost, kterou lze ovlivnit provoz na pozemní komunikaci, je pojmově vyloučeno, aby jí byla uložena povinnost zdržet se rušení hlukem pocházejícím z provozu na pozemní komunikaci. K dispozici má sice opatření technického charakteru (jako stavbu protihlukové stěny), taková opatření však v daném případě nemohla sama o sobě vést k zabránění vnikání nepřiměřených imisí na sousední pozemky.

27. V projednávané věci se však jedná o konflikt soukromých osob, ve kterém je třeba vyvažovat na straně subjektu, při jehož činnosti hluk vzniká, jeho práva podnikat a na ochranu vlastnictví s právem na ochranu soukromého a rodinného života a obydlí subjektů, jež jsou hlukem dotčeni. Konflikt vzešel ze sporu o zdržení se obtěžování sousedního pozemku imisemi v podobě hluku. Jeho jádrem se ukázalo být určení, zda imise z podnikatelské činnosti pronikající na pozemek sousedů jsou nepřiměřené místním

poměrům. Podobným konfliktem se Ústavní soud ve své nálezové judikatuře dosud nezabýval.

28. K ochraně před škodlivými vlivy hluku obecně slouží veřejnoprávní předpisy, zejména zákon o ochraně veřejného zdraví a jeho prováděcí předpisy. Hlukové limity stanovené veřejnoprávními předpisy jsou však ze své povahy plošnou regulací, jejíž schopnost reagovat na individuální situaci v konkrétním místě je omezená. Ani kategorie kvality prostředí (dříve častěji „pohody bydlení“) ve stavebním právu nemusí vždy zajistit nastolení spravedlivé rovnováhy kolidujících zájmů. Respektování kvality prostředí (pohody bydlení) posuzuje příslušný stavební úřad u konkrétních stavebních záměrů při zohlednění místních zvláštností dané lokality a jednotlivec se jej může v tomto směru domáhat, jde však o prostředek ochrany preventivní povahy, směřovaný do budoucna (srov. nález sp. zn. Pl. ÚS 4/18 ze dne 18. prosince 2018, bod 57 a tam citovaná judikatura Nejvyššího správního soudu; viz také aktuálně platná vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 146/2024 Sb., o požadavcích na výstavbu).

29. V soukromoprávní rovině lze ochranu poskytnout prostřednictvím vymáhání soukromoprávního zákazu imisí podle § 1013 odst. 1 občanského zákoníku, tedy způsobem, který zvolili vedlejší účastníci. Toto ustanovení nařizuje vlastníkovi zdržet se toho, aby hluk z jeho pozemku nevníkal na pozemek jiného vlastníka v „míře nepřiměřené místním poměrům“. Ustálená judikatura tuto povinnost vztahuje též na hluk z dopravy, přičemž se „příhlédne k tomu, zda imise (zde hluk a prašnost) obtěžující žalobce přesahují limity stanovené v hygienických, příp. jiných veřejnoprávních předpisech (tyto limity jsou však jen pomocným, byť významným ukazatelem – srov. § 1 o. z. ohledně vztahu veřejného a soukromého práva)“ (cit. nález sp. zn. Pl. ÚS 4/18, bod 58, citující rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 3277/2014 ze dne 3. 6. 2015).

30. Orgány státní správy nebo soudy tak mohou posoudit konkrétní situace a dojít k závěru, že i při nepřekročení limitů hluku jde s ohledem na místní podmínky o hluk nadměrný, a případně vyzvat vlastníka k nápravě. Toto pojetí ve své podstatě vhodněji než plošné limity dovoluje aplikovat princip proporcionality a zohlednit konkrétní situace a okolnosti (cit. nález sp. zn. Pl. ÚS 4/18, bod 59).

31. Soukromoprávní nástroje obrany slouží tedy mimo jiné k tomu, aby bylo dosaženo spravedlivé rovnováhy kolidujících práv v situacích, kdy toho spíše plošně působící veřejnoprávní nástroje nejsou schopné nebo k tomu nejsou uzpůsobené. I proto je souladné s ústavním pořádkem, definuje-li soud v odůvodnění jasně (konkrétními hodnotami), jaké hlukové imise jsou přiměřené místním poměrům, a uloží původci hluku povinnost přísnější než tu, která je mu uložena na základě veřejnoprávní regulace.

32. Stát totiž ve vztahu k obtěžování nadměrným hlukem váží pozitivní závazky, které zahrnují povinnost zajistit také účinné prostředky nápravy podle čl. 8 Úmluvy. Ačkoliv je na státu, jaký systém ochrany jednotlivců před nadměrným hlukem zvolí, je potřeba, aby našel spravedlivou rovnováhu mezi protichůdnými zájmy a aby státem zvolena opatření byla opravdu účinná (cit. nález sp. zn. I. ÚS 818/24, bod 40). V projednávané věci stát těmto závazkům dostal tím, že zajistil ochranu obydlí vedlejších účastníků před nadměrným hlukem. Aby to mohl učinit, musel částečně omezit protichůdná práva stěžovatelky, zejména její právo podnikat. Otázkou, kterou vznáší i stěžovatelka, tak zůstává, zda toto omezení jejího práva bylo přiměřené.

33. Stěžovatelka namítá, že krajský soud vůbec neprovedl test proporcionality a že jeho rozhodnutí nepřiměřeně zasahuje do jejího práva vlastnit majetek a práva podnikat. Ústavní soud však těmto námitkám nepřisvědčil. Krajský soud sice neprovedl test proporcionality výslovně, ale obsahově se všemi parametry tohoto testu zabýval. Z ústavního pořádku neplyne povinnost obecných soudů vždy výslovně provést test proporcionality (takto formálně označený). Jde o to, aby zásah do základních práv (jejich omezení) obstál jako proporcionalní (přiměřený). Smyslem principu proporcionality je dosáhnout takového řešení, které nebude nepřiměřeně zasahovat do ústavně chráněných práv a svobod, případně do veřejného zájmu (srov např. nálezn sp. zn. I. ÚS 2485/13 ze dne 2. 12. 2013, bod 51), a tím je protiústavně porušovat.

34. Stěžovatelka v této souvislosti namítá, že krajský soud nezohlednil zásah do práva na podnikání stěžovatelky. Ústavní soud předesílá, že právo podnikat podle čl. 26 odst. 1 Listiny zaručuje možnost výkonu podnikatelské činnosti, jakož i to, že povinnosti a omezení, jež se k ní vztahují, nebudou znemožňovat její hlavní účel (přiměřeně viz nálezn sp. zn. Pl. ÚS 19/13 ze dne 22. 10. 2013, bod 48, podle něhož z ústavně zaručeného práva podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost neplyne právo mít zisk, stát je však povinen vytvářet takové podmínky, které umožní jednotlivcům reálně usilovat o jeho dosažení). Uvedené ustanovení zahrnuje pozitivní a negativní stránku práva podnikat (čl. 26 odst. 1 ve spojení s čl. 2 odst. 3 Listiny, popř. čl. 2 odst. 4 Ústavy), jíž je respektování autonomního prostoru pro rozhodování nositele tohoto práva; samotné právo podnikat přitom zahrnuje vícero souvisejících aspektů (nálezn sp. zn. Pl. ÚS 43/18 ze dne 18. 1. 2022, bod 40). V projednávané věci rozhodnutí obecných soudů neznemožnila hlavní účel podnikání stěžovatelky a ponechala dostatečný autonomní prostor pro její rozhodování o podstatných věcech jejího podnikání, aniž by nepřiměřeně zasahovala do práv vedlejších účastníků.

35. Námitka stěžovatelky je založena na tom, že krajským soudem stanovené hodnoty imisí hluku, které jsou podle soudu ještě přiměřené místním poměrům, jsou likvidační pro podnikání stěžovatelky. Toto tvrzení však stěžovatelka nijak nedokládá. Krajský soud ve svém rozsudku zvažoval, co lze ještě po stěžovatelce spravedlivě požadovat (bod 60 napadeného rozsudku). Proto porovnal podnikání stěžovatelky se srovnatelným závodním okruhem Sachsenring, u kterého je obytná zástavba ještě blíže než v případě stěžovatelky. Dovedil, že stěžovatelka může přijmout technická a organizační opatření, která sníží hlukové imise pronikající na pozemek vedlejších účastníků na míru přiměřenou místním poměrům. Učinil tak v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu, zejména s rozsudkem Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 636/2014 ze dne 28. 1. 2015. V citovaném rozhodnutí Nejvyšší soud řešil otázku, zda je žalobce rušen relevantními imisemi z provozu zařízení sloužícího průmyslové výrobě, jehož činnost je jinak v souladu s veřejným právem. Uzavřel, že při řešení této otázky je třeba vyjít ze srovnání s jinými lokalitami, ve kterých jsou provozována obdobná zařízení.

36. Na tomto závěru neshledává Ústavní soud nic rozporného s ústavním pořádkem. Pokud na srovnatelném závodním okruhu lze přijmout opatření ke zmírnění obtěžování hlukem (aniž by to mělo likvidační efekt), pak lze taková opatření v zásadě přijmout i v případě stěžovatelky (soudem definovaná „míra přiměřená místním poměrům“ není nedodržitelným standardem, jak je zjevné ze srovnání s obdobným závodním okruhem). Toto tvrzení stěžovatelka nijak nevyvrací, pouze tvrdí, že nastavené limity jsou pro ni likvidační. Navíc Ústavní soud z obsahu spisu zjistil, že některá z technických opatření měla stěžovatelka podle svého tvrzení v plánu využít již před rozhodnutím krajského soudu.

37. Ústavní soud nijak nezpochybnuje, že stanovené limity podnikání stěžovatelky ovlivňují (stěžovatelka pravděpodobně bude muset vynaložit prostředky na přijetí daných opatření). Nejde však o porušení tohoto práva, natož porušení jeho podstaty a smyslu, jak tvrdí stěžovatelka. Právo na podnikání dle čl. 26 odst. 1 Listiny totiž patří mezi práva, kterých se lze domáhat pouze v mezích zákonů, které tato práva provádějí (čl. 41 odst. 1 Listiny). Takovým zákonem je zde i občanský zákoník, který stanoví určitá omezení. Soud stěžovatelce nezakázal provozovat autodrom nebo polygon, pouze jí uložil povinnost zdržet se obtěžování vedlejších účastníků hlukem v rozsahu přesahujícím míru přiměřenou místním poměrům, kterou podrobněji definoval. Tím soud aplikoval § 1013 odst. 1 občanského zákoníku, který stěžovatelce přikazuje zdržet se imisí nepřiměřených místním poměrům.

38. Co se týče přímo práva vlastnit majetek, ze stěžovatelčiny argumentace se jej přímo dotýká především námitka ohledně porušení legitimního očekávání v oblasti investic. Právo vlastnit majetek však automaticky nechrání návratnost investic, která je ze své podstaty (s ohledem na podnikatelské riziko) nejistá. Stěžovatelka ji navíc pouze předpokládá a nijak nedokazuje, když argumentuje, že soud porušil její legitimní očekávání ohledně finančních prostředků vložených do údržby autodromu.

39. Stěžovatelka ve své argumentaci také zcela opomíjí, že neoddělitelnou součástí práva vlastnit majetek podle čl. 11 odst. 1 Listiny je také jeho omezení v ustanovení čl. 11 odst. 3 Listiny, podle kterého vlastnictví zavazuje. Vlastnictví neznamená absolutní svobodu vlastníka při výkonu jednotlivých oprávnění tvořících obsah vlastnického práva, ale naopak to, že vlastníková svoboda je vymezena zákonem a že vlastnictví lze vykonávat jen v jeho mezích (nálezn sp. zn. I. ÚS 451/11 ze dne 11. 1. 2012, bod 19). Meze výkonu vlastnického práva v projednávané věci stanovuje mimo jiné právě občanský zákoník – jde o podmínku pro rozlišení přípustných a nepřípustných zásahů do vlastnického práva, tj. „míru přiměřenou poměrům.“ Tato podmínka, z pohledu testu proporcionality, je souladná s ústavními principy omezení jednoho ze základních práv – práva na ochranu majetku (nálezn sp. zn. I. ÚS 451/11 ze dne 11. 1. 2012, bod 20). Krajský soud ústavně souladným postupem dospěl k závěru, jaké imise hluku ještě jsou přiměřené místním poměrům, a v dané věci tím konkretizoval omezení vlastnického práva. Toto omezení slouží k prevenci újmy práv druhých, poškození lidského zdraví a životního prostředí výkonem vlastnického práva, a plyne přímo z Listiny (čl. 11 odst. 3), respektive ze zákona, který jej provádí (§ 1013 odst. 1 občanského zákoníku). Lze tedy shrnout, že určení „míry přiměřené místním poměrům“ je v tomto případě zároveň určením přípustné míry omezení vlastnického práva vlastníka pozemku, ze kterého imise pocházejí. Stěžovatelka kromě toho musela být srozuměna s tím, že zvýšení intenzity hlukových imisí (prokázané krajským soudem) bude obyvateli přilehlých nemovitostí vnímáno negativně jako újma na jejich základních právech a svobodách. Jinými slovy, stěžovatelka mohla očekávat, že zájem na rozvoji její podnikatelské činnosti bude narážet na zájem místních obyvatel nerušeně užívat svá obydlí.

40. Rozhodnutí obecných soudů je v tomto ohledu logickým a přiměřeným vyústěním dané situace. Jak Ústavní soud vysvětlil výše, soukromoprávní nástroje ochrany slouží jako flexibilní doplnění ochrany, kterou zajišťují veřejnoprávní předpisy. V projednávané věci soudy dospěly k přiměřenému a ústavně konformnímu řešení, ve kterém řádně zohlednily zájmy obou stran. V rozporu s ústavním pořádkem v dané věci není ani to, že krajský soud ve svém rozsudku fakticky stanovil přísnější limity, než jsou limity stanovené dle veřejného práva (stavební povolení a kolaudační rozhodnutí). Přesné stanovení hodnot hlukových imisí, které již nejsou přiměřené místním poměrům, bylo nezbytné i s ohledem na vykonatelnost rozhodnutí.

41. Nic na tom nemění ani stěžovatelčiny námitky o nemožnosti oddělit hluk z autodromu od jiného hluku. Tyto námitky jsou totiž neopodstatněné. Krajský soud vysvětlil, že vhodným postupem je možné oddělit okolní hluk od hluku z autodromu (zejména odlišením tzv. hlukového pozadí). Soud posuzoval, zda imise na pozemku vedlejších účastníků jsou nebo nejsou přiměřené místním poměrům. Z toho důvodu není relevantní ani námitka stěžovatelky o tom, že soud nevedl dokazování konkrétně k pozemkům, na kterých leží polygon. Soud posuzoval imise způsobené podnikatelskou činností stěžovatelky (jako celkem), které pronikají na pozemek vedlejších účastníků – není tedy rozhodné, na kterém konkrétním pozemku hluk vzniká, pokud tyto pozemky tvoří funkční celek sloužící k podnikání jedné osoby.

42. Co se týče námitek k procesním pochybením krajského soudu, ani ty nejsou důvodné. Přestože překvapivá rozhodnutí obecně mohou porušit právo na spravedlivý proces, v daném případě nešlo o překvapivé rozhodnutí. Smyslem poučení soudu dle § 118a občanského soudního řádu je to, aby účastníkovi řízení nebyla zamítnuta žaloba z důvodu, že neunesl břemeno tvrzení a důkazní, aniž byl poučen, že takové břemeno ve vztahu k určité skutečnosti má (nález sp. zn. I. ÚS 212/06 ze dne 3. 10. 2006, nález sp. zn. III. ÚS 2809/09 ze dne 18. 3. 2010 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2013 sp. zn. 23 Cdo 1241/2011). Smyslem poučovací povinnosti není „prozradit rozsudek“ již v průběhu řízení, ale umožnit účastníkům se vyjádřit ke všem relevantním argumentům a důkazům. Stěžovatelka sama se ostatně v řízení podrobně vyjádřila k důkazům provedeným krajským soudem a k otázce přiměřenosti místním poměrům, která byla pro rozhodnutí soudu klíčová. Soud tedy neporušil žádné ústavně zaručené právo stěžovatelky. Co se týče provedení důkazů ze strany krajského soudu, to sledovalo legitimní zájem na urychlení již dlouho probíhajícího řízení a neporušilo žádná pravidla, která soud vážou. Soud přesvědčivě vysvětlil, z jakých důvodů je závodní okruh Sachsenring ke srovnání vhodnější než Masarykův okruh v Brně, navrhaný stěžovatelkou (bod 58 a n. napadeného rozsudku). Upřednostnění důkazního návrhu jedné ze stran samo o sobě neporušuje princip rovnosti stran, pokud je řádně odůvodněno. V projednávané věci k porušení tohoto principu nedošlo a výběr důkazů byl řádně odůvodněn.

43. Stěžovatelka namítá nezohlednění veřejného zájmu na provozování autodromu. Ústavní soud pouze poznamenává, že takový veřejný zájem neshledává. Jednotlivé veřejné zájmy, které stěžovatelka zmiňuje, nepochybně existují (např. zájem na pořádání sportovních akcí nebo rozvoji místní ekonomiky), přesto nelze veřejný zájem ztotožňovat s konkrétním podnikáním konkrétní osoby. Stěžovatelka přitom opomíjí, že v řízení vyšlo najevo, že v jádru obtěžování hlukem jsou komerční soukromé jízdy v průběhu týdne, které vedlejší účastníci i svědci považovali za nejvíce obtěžující. Je-li klíčovým argumentem stěžovatelky to, že jí soudy údajně zabránily dosáhnout zisku (nepřiměřeně omezily její podnikání), pak jde o zájem soukromý, nikoliv veřejný. Tím Ústavní soud nijak nepopírá dílčí benefity, které mohou veřejnosti z podnikání stěžovatelky plynout. Ani jejich existence však neznamená, že by soudy měly rezignovat na ochranu dotčených osob před hlukem.

44. Rozhodnutí obecných soudů tedy byla přiměřená a nezasáhla do žádného z ústavně zaručených práv stěžovatelky.

VI. Závěr

45. Ústavní soud uzavírá, že obecné soudy respektovaly ústavní požadavky na ochranu stěžovatelčina práva vlastnit majetek a práva podnikat, stejně jako jejího práva na spravedlivý

proces. Soukromoprávní nástroje ochrany před imisemi hluku slouží mimo jiné k tomu, aby bylo dosaženo spravedlivé rovnováhy kolidujících práv v situacích, kdy k tomu spíše plošně působící instituty veřejného práva nejsou způsobilé nebo vhodné. Pokud soud při rozhodování o žalobě, kterou se žalobci domáhají zdržení se emisí hluku nepřiměřených místním poměrům, specifikuje v odůvodnění svého rozhodnutí, že tato míra přiměřená místním poměrům (v režimu § 1013 odst. 1 občanského zákoníku) je nižší, než podle veřejného práva (včetně např. kolaudačního rozhodnutí), neporuší tím právo žalovaného podnikat. To platí, pokud lze po žalovaném spravedlivě požadovat, aby přijal opatření, která jsou způsobilá imise hluku z jeho provozu snížit tak, aby vyhovovala míře přiměřené místním poměrům, kterou stanovil soud. V projednávané věci soudy rozhodly v rámci výše vymezených mantinelů.

46. Ústavní soud proto zamítl ústavní stížnost podle § 82 odst.1 zákona o Ústavním soudu. Rozhodl tak mimo ústní jednání, neboť od něj neočekával další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního se nelze odvolat.

V Brně dne 17. června 2026

Dita Řepková
předsedkyně senátu